

Preliminär kostnadsutjämning, beskrivning och räkneexempel

Beräkning av strukturkostnad och utjämningsbidrag/avgift

För de verksamheter och kostnader som omfattas av kostnadsutjämnningen har beräknats för varje kommun en preliminär standardkostnad enligt regeringens förslag till beräkningsmodeller. Samtliga standardkostnader uttrycks i kronor per invånare och har avrundats till hela kronor.

För verksamheterna barnomsorg, grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg har beräkningarna av standardkostnaderna nivåjusterats så att ett vägt riksgenomsnitt överensstämmer med en preliminär kostnadsnivå för år 1998. Denna är en uppräkningsnivå av 1997 års kostnadsnivå.

Samtliga standardkostnaderna räknas därefter till 2000 års kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex (NPI).

Kostnadsutjämningsbidraget/avgiften utgörs av skillnaden mellan kommunens strukturkostnad och den med befolkningen 1998-12-31 viktade genomsnittliga strukturkostnaden i riket. Kommunens preliminära bidrag/avgift, samt kommunens värde för kostnadsutjämningsens olika delar framgår av *bilaga 2* till cirkulär 1999:76.

För att underlätta förståelsen av beräkningsmodellerna redovisas beräkningen för två kommuner, Botkyrka och Dals-Ed. De resultat som redovisas i *bilaga 2* överensstämmer inte alltid exakt med det resultat som erhålls enligt redovisade formler, vilket beror på avrundningar.

Det dataunderlag som används i beräkningarna redovisas i *bilaga 4* till cirkulär 1999:76.

Uppräkning till bidragsårets kostnadsnivå sker med hjälp av utvecklingen av NPI. Skattning av NPI för åren 1999–2000 har hämtats från 1999 års ekonomiska vårproposition 1998/99:100.

Utveckling/skattad utveckling för NPI åren 1993–2000 visas nedan.

Uppräkning m h a NPI

År	Utveckling i NPI (%)
1993	4,3
1994	1,7
1995	1,5
1996	-0,2
1997	-1,2
1998	-1,6
1999	-1,5
2000	-0,3

Barnomsorg

Standardkostnaden för barnomsorgen beräknas utifrån kommunens åldersstruktur och ett volymindex som avser avspegla behovet av barnomsorg.

$$\text{Standardkostnaden} = \text{Ålderssättning} * \text{Volymindex}$$

Ålderssättning beräknas utifrån andelen barn i åldrarna 1–2, 3–6 och 7–9 år per 1998-12-31.

$$\text{Ålderssättning} = (43\,309 * \text{andelen barn 1–2 år} + 41\,863 * \text{andelen barn 3–6 år} + 15\,273 * \text{andelen barn 7–9 år}) * \text{justeringsfaktor 1 (1,05)}$$

Justeringsfaktor 1 med värdet 1,05 korrigerar den genomsnittliga vägda ålderssättningen så att denna överensstämmer med den preliminärt beräknade genomsnittliga nettokostnaden för barnomsorg år 1998 (3 886 kr/inv.).

Volymindex beräknas utifrån andelen föräldrar som arbetar eller studerar minst en timme per vecka, andelen föräldrar som arbetar eller studerar mer än 28 timmar per vecka, kommunens relativa skattekraft samt ett mått på befolkningstätheten.

Volymindexet i våra beräkningar har inte uppdaterats utan avser indexet år 1999 enligt regeringens förslag. Indexet har hämtats från "Förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting enligt regeringens proposition 1998/99:89 (Ds. 1999:16).

För att korrigera volymindexet år 1999 så att det vägda genomsnittsindexet blir lika med 1, divideras kommunernas index för år 1999 med utjämningsfaktor 2 (1,0018).

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Ed

Dataunderlag:

Kommun	Andel barn	Andel barn	Andel barn	Volymindex
	1–2 år	3–6 år	7–9 år	
Botkyrka	2,63	6,45	4,86	0,979
Dals-Ed	2,02	4,76	4,44	0,743

Åldersersättning beräknas som:

$$\text{Botkyrka} \quad (43\,309 * 2,63/100 + 41\,863 * 6,45/100 + 15\,273 * 4,86/100) * 1,05 = 4\,794$$

$$\text{Dals-Ed} \quad (43\,309 * 2,02/100 + 41\,863 * 4,76/100 + 15\,273 * 4,44/100) * 1,05 = 3\,707$$

Botkyrka och Dals-Ed nya volymindex år 1999 uppgick till 0,979 respektive 0,743. Standardkostnaden blir då:

$$\text{Botkyrka} \quad 4\,794 * (0,979/1,0018) = 4\,683$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 3\,707 * (0,743/1,0018) = 2\,751$$

Standardkostnaden i 2000 års kostnadsnivå:

$$\text{Botkyrka} \quad 4\,683 * 0,985 * 0,997 = 4\,599$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 2\,751 * 0,985 * 0,997 = 2\,701$$

Grundskola

Standardkostnaden för grundskolan beräknas utifrån andelen barn i åldrarna 7–15 år (A715) samt andelen finska och utomnordiska barn 7–15 år (Aunf715). Därtill kommer ett tillägg/avdrag för små skolor och skolskjutsar (SSS).

$$\text{Standardkostnad} = A715 * 49\,462,33 + (A715 * Aunf * 21\,653 - 124,81) + SSS$$

Andelen 7–15 år samt andelen finska och utomnordiska medborgare 7–15 år avser befolkning 1998-12-31.

Beloppet 49 462,33 i formeln motsvarar 1998 års genomsnittskostnaden per invånare 7–15 år i riket. Denna är en preliminär nettokostnad för 1998 och är en uppräkningsnivå av 1997 års kostnadsnivå.

Tillägget/avdraget för hemspråk och svenska2 beräknas i två steg. Först ges alla kommuner ett tillägg vilket beräknas genom att andelen utomnordiska och finska elever multipliceras med ersättningen för hemspråk och svenska2 (21 653 kronor). Avdrag görs sedan för alla kommuner motsvarande ett med befolkningen 1998-12-31 vägt genomsnitt för tilläggen (124,81 kr/inv.).

I tillägget/avdraget för små skolor och skolskjutsar (SSS) har vi använt det datamaterial som presenterades i samband med "Kostnadsutjämning för kommuner och landsting" (SOU 1998:151). Korrigering görs, för förändrad befolkningsstruktur i riket, motsvarande ett med befolkningen 1998-12-31 vägt medelvärde för tillägg/avdrag för SSS. Ett extra tillägg om 2,44 kr/inv. ges därigenom till alla kommuner.

Specialfall:

I enlighet med de justeringar som gjordes i strukturkostnadsutredningen görs följande korrigeringar i andelen finska och utomnordiska medborgare 7–15 år:

- Haparandas andel halveras
- Pajalas andel dubblas
- Gällivares andel sätts till 4,70 procent, en konstant som inte ändras mellan åren

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Eds kommuner

Dataunderlag:

Kommun	Andel barn 7–15 år (%)	Andel finska och utomnordiska barn 7–15 år (%)	Små skolor och skolskjutsar SSS (kr/inv.)
Botkyrka	13,03	16,42	-217,62
Dals-Ed	12,15	1,96	562,78

Standardkostnad:

$$\text{Botkyrka} \quad 13,03/100 * 49\,462,33 + (13,03/100 * 16,42/100 * 21\,653 - 124,81) + (-217,62 + 2,44) = 6\,568$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 12,15/100 * 49\,462,33 + (12,15/100 * 1,96/100 * 21\,653 - 124,81) + (562,78 + 2,44) = 6\,502$$

Standardkostnad i 2000 års kostnadsnivå:

$$\text{Botkyrka} \quad 6\,568 * 0,985 * 0,997 = 6\,450$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 6\,502 * 0,985 * 0,997 = 6\,385$$

Gymnasieskola

Standardkostnaden för gymnasieskolan beräknas utifrån andelen ungdomar 16–18 år (A1618), tillägg/avdrag för inackordering (Inack), samt tillägg/avdrag för elevernas programval (PGM).

$$\text{Standardkostnaden} = A1618 * 63\,426,49 + \text{Inack} + \text{PGM}$$

Andelen 16–18 avser befolkning 1998-12-31.

Beloppet 63 426,49 i formeln motsvarar 1998 års genomsnittskostnaden per invånare 16–18 år i riket. Denna är en preliminär nettokostnad och är en uppräkningsnivå av 1997 års kostnadsnivå.

I tillägg/avdrag för inackordering används det datamaterial som presenterades i samband med "Kostnadsutjämnning för kommuner och landsting" (SOU 1998:151). Korrigering görs, för förändrad befolkningsstruktur i riket, motsvarande ett med befolkningen 1998-12-31 vägt medelvärde för til-

lägg/avdrag för Inackordering. Ett extra tillägg om 0,58 kr/inv. ges därigenom till alla kommuner.

Programvalsfaktorn (PGM) har uppdaterats så att 1999 års värde får fullständigt genomslag år 2000. Korrigering görs med ett extra tillägg om 0,65 kr/inv. för förändrad åldersstruktur i riket.

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Eds kommuner

Dataunderlag:

Kommun	Andel inv. 16–18 år (%)	Inackordering	Programval
Botkyrka	3,91	6,28	-191,13
Dals-Ed	3,87	279,78	130,25

Standardkostnad:

Botkyrka $3,91/100 * 63\,426,49 + (-6,28 + 0,58) + (-191,13 + 0,65) = 2\,298$

Dals-Ed $3,87/100 * 63\,426,49 + (279,78 + 0,58) + (130,25 + 0,65) = 2\,863$

Standardkostnad i 2000 års kostnadsnivå:

Botkyrka $2\,298 * 0,985 * 0,997 = 2\,257$

Dals-Ed $2\,863 * 0,985 * 0,997 = 2\,812$

Äldreomsorg

Standardkostnaden för äldreomsorgen beräknas utifrån andelen män respektive kvinnor i åldersgrupperna 65–79, 75–84 och 85–w år, normkostnader för respektive åldersgrupp, tillägg/avdrag för institutionsboende i glesbygd (Inst) samt tillägg/avdrag för hemtjänstkostnader (Hemtj).

Standardkostnad = Normkostnad * Justeringsfaktor (1,30) + Inst + Hemtj + 500

Andelen personer i de olika åldersklasserna avser befolkningen 1998-12-31.

Kommunens normkostnad beräknas genom en summering av andelen invånare i de olika åldersklasserna multiplicerad med kommunens normkostnad för respektive åldersgrupp.

Bakgrund och beskrivning av kommunens normkostnad för de olika åldersgrupperna finns presenterad i "Kostnadsutjämnning för kommuner och landsting" (SOU 1998:151).

Justeringsfaktorn 1,30 korrigerar den genomsnittliga vägda normkostnaden så att denna överensstämmer med 5 898,36 kr/inv., vilket motsvarar den vägda genomsnittliga nettokostnaden för äldreomsorg år 1998 (6 398,36 kr/inv.) reducerad med 500 kr/inv. Denna är en preliminär kostnad och är en uppräkningskostnad av 1997 års kostnadsnivå.

Institutionsboende i glesbygd innebär att glesbygdskommunerna utöver den generella normkostnaden också erhåller ett tillägg på fem procent av normkostnaden för en högre andel institutionsboende i glesbygd. Tillägget finan-

sieras med ett generellt avdrag motsvarande ett med befolkningen 1998-12-31 vägt medelvärde för tilläggen (12,28 kr/inv.).

I tillägg/avdrag för hemtjänstkostnader används det datamaterial som presenterades i samband med "Kostnadsutjämning för kommuner och lands-ting" (SOU 1998:151). Korrigerings görs, för förändrad befolkningsstruktur i riket, motsvarande ett med befolkningen 1998-12-31 vägt medelvärde för tillägg/avdrag för hemtjänst. Ett extra tillägg om 0,69 kr/inv. ges därigenom till alla kommuner.

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Eds kommuner

Dataunderlag:

Kommun	Andel Män (%)			Andel Kvinnor (%)			Tillägg för	
	65-74	75-84	85-w	65-74	75-84	85-w	Inst	Hemtj
Botkyrka	2,79	1,14	0,23	3,09	1,79	0,58	0	-19,97
Dals-Ed	4,48	3,47	0,99	4,46	4,58	2,14	0	328,51

Kommun	Normkostnad män			Normkostnad Kvinnor		
	65-74	75-84	85-w	65-74	75-84	85-w
Botkyrka	5 619	21 559	87 637	5 876	31 719	114 554
Dals-Ed	7 280	24 441	82 972	6 045	32 811	107 975

Normkostnad:

$$\text{Botkyrka} \quad (2,79/100 * 5\,619 + 1,14/100 * 21\,559 + 0,23/100 * 87\,637 + 3,09/100 * 5\,876 + 1,79/100 * 31\,719 + 0,58/100 * 114\,554 = 2\,018$$

$$\text{Dals-Ed} \quad (4,48/100 * 7\,280 + 3,47/100 * 24\,441 + 0,99/100 * 82\,972 + 4,46/100 * 6\,045 + 4,58/100 * 32\,811 + 2,14/100 * 107\,975 = 6\,080$$

Standardkostnad:

$$\text{Botkyrka} \quad 2\,018 * 1,30 + (0 - 12,28) + (-19,97 + 0,69) + 500 = 3\,094$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 6\,079 * 1,30 + (0 - 12,28) + (328,51 + 0,69) + 500 = 8\,729$$

Standardkostnad i 2000 års kostnadsnivå:

$$\text{Botkyrka} \quad 3\,094 * 0,985 * 0,997 = 3\,038$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 8\,729 * 0,985 * 0,997 = 8\,572$$

Individ- och familjeomsorg

Standardkostnaden för individ- och familjeomsorgen beräknas utifrån andelen ensamstående kvinnor 18-44 år med barn (MBK1844), andel utrikesfödda flyktingar och nära anhöriga som vistas i landet 3-9 år samt övriga utrikes födda från länder utanför EU och Norden som vistas i landet 0-19 år (FL39IN019), andel arbetssökande utan ersättning (K1112EE), män med inkomst under 140 000 kronor per år (Inkind140) samt ett täthetsmått (rottät-bef).

$$\text{Standardkostnad} = (-557,9 + 86,1 * FL39IN019 + 523,9 * MBK1844 + 518,2 * K1112EE + 4,69 * Inkind140 + 2,13 * rottätbef) * Justeringsfaktor (1,078)$$

I våra preliminära beräkningar har vi uppdaterat ensamstående kvinnor med barn, övriga utrikes födda från länder utanför EU och Norden samt andelen arbetssökande utan ersättning.

Justeringsfaktorn 1,078 är en uppräkningsfaktor som gör att ersättningen i genomsnitt överensstämmer med den preliminärt beräknade genomsnittliga nettokostnaden för individ- och familjeomsorg år 1998 (2 441 kr/inv.).

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Ed

Dataunderlag:

Kommun	FL39IN019	MBK1844	K1112EE	Inkind140	Rottätbef
Botkyrka	17,06	2,49	0,67	135	260,41
Dals-Ed	1,96	1,31	0,51	123	55,17

Standardkostnad:

$$\text{Botkyrka} \quad (-557,9 + 86,1 * 17,06 + 523,9 * 2,49 + 518,2 * 0,67 + 4,69 * 135 + 2,13 * 260,41) * 1,078 = 4\,041$$

$$\text{Dals-Ed} \quad (-557,9 + 86,1 * 1,96 + 523,9 * 1,31 + 518,2 * 0,51 + 4,69 * 123 + 2,13 * 55,17) * 1,078 = 1\,354$$

Standardkostnaden i 2000 års kostnadsnivå:

$$\text{Botkyrka} \quad 4\,041 * 0,985 * 0,997 = 3\,968$$

$$\text{Dals-Ed} \quad 1\,354 * 0,985 * 0,997 = 1\,330$$

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund

Standardkostnaden beräknas utifrån andelen invånare i åldern 0–19 år med minst en förälder född utanför EU och Norden. De kommuner vars andel överstiger riksgenomsnittet erhåller 75 kronor per invånare för varje procentenhet över genomsnittet i riket. Annars blir standardkostnaden noll.

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Ed

Dataunderlag:

Kommun	Andel barn med utländsk bakgrund 98-12-31
Botkyrka	13,39
Dals-Ed	1,11

Den genomsnittliga andelen barn 0–19 år med utländsk bakgrund uppgick 1998-12-31 till 3,47.

Standardkostnad:

$$\text{Botkyrka} = \text{Andelen barn med utl. bakgrund} > 3,47 \Rightarrow (13,39 - 3,47) * 75 = 744$$

Dals-Ed = Andelen barn med utl. bakgrund $< 3,47 \Rightarrow$ standardkostnad = 0
Standardkostnaden räknas ej upp till 2000 års kostnadsnivå.

Befolkningsminskning

Standardkostnaden beräknas utifrån två befolkningsförändringar:

1. Befolkningsförändringen den senaste tio årsperioden. Om kommunens befolkning minskat med mer än två procent erhåller kommunen 100 kronor per invånare för den del av minskningen som överstiger två procent.
2. Kommuner vars befolkning de senaste tre åren minskat med mer än två procent får en ersättning på 100 kronor per invånare för varje procentenhet antalet barn 7–15 år minskat under samma tidsperiod.

Uppfylls inte någon av ovanstående villkor blir standardkostnaden noll kr/inv.

Beräkningsexempel för Botkyrka och Dals-Ed

Dataunderlag:

	Folkmängd 31/12					
	1988	1998	1995		1998	
			totalt	7–15 år	totalt	7–15 år
Botkyrka	68 167	70 949	69 500	8 483	70 949	9 245
Dals-Ed	5 045	5 366	5 287	592	5 045	613

Standardkostnad:

Botkyrka = Förändring $> -2,0\% \Rightarrow$ Standardkostnaden = 0

Dals-Ed = Förändring $< -2,0\% \Rightarrow$ Standardkostnaden = $(5,98 - 2,0) \cdot 100 = 398$

Standardkostnaden räknas ej upp till 2000 års kostnadsnivå.

Näringslivs- och sysselsättningsfrämjande åtgärder

Standardkostnaden beräknas utifrån andelen av befolkningen 16–64 år som varit arbetslösa eller i konjunkturberoende åtgärder (kategori 11 och 12 i AMS statistik). Andelen beräknas som ett genomsnitt av årsgenomsnitt för femårsperioden 1994–1998.

Om arbetslösheten överstiger riksgenomsnittet plus två procentenheter erhåller kommunen 200 kronor per invånare för varje procentenhet över gränsvärdet. Annars blir standardkostnaden noll.

Den genomsnittliga andelen arbetslösa enligt ovanstående definition uppgick under perioden 1994–1998 till 10,53 procent. Gränsen för ersättningen blir därigenom 12,53 procent.

Beräkningsexempel för Botkyrka och Oxelösund

Dataunderlag:

Kommun	Arbetslöshet					Snitt
	1994	1995	1996	1997	1998	94-98
Botkyrka	10,7	11,1	10,5	9,3	7,4	9,8
Dals-Ed	16,46	15,25	16,87	15,21	13,28	15,41

Standardkostnad:

Botkyrka = Andelen arbetslösa < 12,53 $\Rightarrow$ standardkostnad = 0

Dals-Ed = Andelen arbetslösa > 12,53 $\Rightarrow$ standardkostnad = $(15,41 - 12,53) * 200 = 576$

Standardkostnaden räknas ej upp till 2000 års kostnadsnivå.

Verksamheter för vilka beräkningarna ej uppdateras årligen

- Gator och vägar
- Vatten och avlopp
- Administration, resor och räddning i glesbygd
- Uppvärmningskostnader
- Kallortstillägg
- Kollektivtrafik
- Byggkostnader
- Svagt befolkningsunderlag

Av ovanstående modeller föreslår regeringen förändringar i modellerna för kollektivtrafik, byggkostnader samt svagt befolkningsunderlag.

Uppdateringen till år 2000 avser endast uppräkningsmed hjälp av NPI för 1999-2000. Standardkostnaderna för kollektivtrafik, byggkostnader samt svagt befolkningsunderlag har hämtats från "Förslag till förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting enligt regeringens proposition 1998/99:89 (Ds. 1999:16). Standardkostnaderna för övriga modeller har hämtats från 1999 års kostnadsutjämnings enligt nuvarande system.